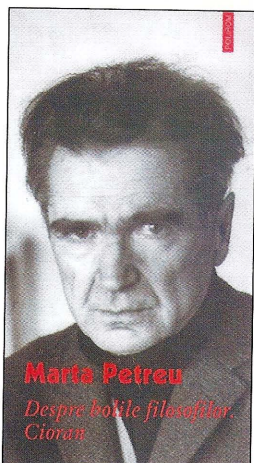

ESEU

„Boala fără nume“

Marta Petreu
Despre bolile filosofilor. Cioran
 Editurile „Biblioteca Apostrof“
 & Polirom, 2008

19,90 lei

După ce am încheiat *Despre bolile filosofilor. Cioran*, cea mai recentă carte a Martei Petreu, mi-am pus mai multe întrebări. Mai întâi, dacă am înainte o fișă clinică a vieții lui Cioran sau o meditație asupra naturii creatoare a excesului de orice fel. Apoi, dacă pot opune un model celui despre care citesc. Apoi, dacă istoria bolilor lui Cioran este relevantă pentru opera lui. Apoi, dacă modul în care Cioran își reprezintă conceptul bolii explică aderarea sa la dreapta politică a anilor '30 (cum sugerează Marta Petreu la p. 67). Și, mai ales, de ce Marta Petreu numește simptomele din finalul vieții lui Cioran „boala fără nume“? Destule întrebări pentru a răscoli o minte și a o trimite pe filiere diverse, de la o simplă remarcă asupra excelenței cărții pînă la o meditație frământată și însoțită de rezistențele mele interioare menite, poate, să fortifice acceptarea concluziei privind *adevărul* celor spuse. Și mi-am răspuns astfel:

Pe tot cuprinsul cărții, Marta Petreu face o fișă clinică a bolilor lui Cioran, consemnate în scrisorile sale, în jurnalele sale, în mărturiile ale apropiaților. Dar nu e doar atît. Fișa e relevantă, în tinerețea lui Cioran, pentru detalierea stimulilor intelectuali ai lui. Durerea, spaima de moarte, afecțiunile fac din Cioran un mistic prin excelență, după binecunoscuta regulă a insuficienței trupești care produce un exces al spiritului. Apoi, fișa e relevantă, în bătrînețea lui Cioran, pentru retragerea spiritului său din individualitatea cotidiană. Aceasta e cheia – vede Marta Petreu – unei identități profunde între setea tînărului Cioran de a găsi în boală topirea eu-lui individual în universalitatea spiritului și spasmul senectuții topite cu adevărat în acea universalitate. (Să notăm aici și faptul, foarte

important, că printr-o asemenea exegeză, Marta Petreu *face școală*: tot așa cum aici legitimarea organicului ca boală este cheie a spiritualului, la fel un discipol al Martei Petreu, Nicu Turcan, trece recent opera lui Cioran printr-un filtru al „filosofiei excesului“).

Un ins sănătos, geniu să aibă și tot e, fatalmente, superficial – nota Cioran în *Caietele* sale. Cum să ne opunem? Cu Goethe, cred: plenitudinea vieții, lipsa de exces și insuficiență, modesta măsură, claritatea și simplitatea împlinirii sînt creatoare. Și nu doar cu Goethe, ci mai ales cu Noica, pentru care nimic nu îl definește pe Goethe mai bine ca aceste trăsături. Însuși Noica invocă aceste motive ca să se „despartă“ de olimpien; altminteri, e limpede că nu ar fi spus niciodată că excesul și insuficiența sînt singurele producătoare de modele ontologice, și că echilibrul ar fi steril.

Miza cărții Martei Petreu nu constă doar în a spune că bolile lui Cioran îi explică opera. Nu e doar atît. Ea vrea să spună că bolile lui Cioran sînt forme de reprezentare concretă și organică ale unui sine angajat în pariul excesului și insuficienței producătoare de spirit. Numai așa boala poate explica „aventura mistică“, natura de intermediar între individuație și indiviziune, „meseria de bolnav“ sau, în fine, natura de scară spre divin a bolii. Numai așa boala poate fi – cu transformările ei, cu chipurile ei – dezvoltătoare a subiectului. Un profund *mă doare, deci sînt* plutește în rîndurile cărții Martei Petreu, transformîndu-i cartea dintr-o meditație asupra lui Cioran în sesizarea a ceva adînc omenesc și universal. Dovada cea mai clară a acestui fapt este că boala ultimă a lui Cioran, care nu îi mai atinge stomacul, picioarele, încheieturile sau respirația, ci mintea însăși, *nu mai are nume, iar medicii nu mai au explicație* (p. 81). Ea nu are nume fiindcă nu are cine să i-l dea, căci ea singură a dat numele tuturor celorlalte, calificîndu-le drept forme de reprezentare ale angoasei. Aici însă, nimeni nu mai dă nume, iar a înțelege acest fapt înseamnă a povesti adevărul despre Cioran, fără nici un rest.

Alexander Baumgarten